

առան սուրբ Նիկողայոսի անց-
քը: 11-ին դեկտեմբերի նոքա
յարձակեցան Քուրումէի վերայ
ուր գտանվում էին 400 նիզամ
և 2000 առնառու և բաշխե-
ղուք, արտաքսեցին սրանց, տի-
րեցին վերոյիշեալ կէտին և ա-
ւարեցին բանակը, զէնք, պա-
տերազմական պաշար և ձիաներ:
16-ին դեկտեմբերի Սերբերը 8
ժամուան պատերազմից յետ ա-
ռան Աք—Պալանկ, յետ միե-
մելով Տաճիկներուն դէպի Լէս-
կովաց և այս միջոցին աւարեցին
երեք թնդանթ. Սերբերի կո-
րուստը աննշան է, որովհետեւ
նոքա օգուտ քեղելով մէգից
անցան Պիշարուն և պատեցին
Տաճկաց զորութեանց շուրջը:

Մակ—Հախանը հեռագրով հաղորդել էր
անգղիական «Daily News» լրագրին Պիշկա-
նուան և Օսման փաշայի անձնատուր լինելը:
Առաջին մարտ նկարագրութիւնն է Տաճիկների
յարձակման, որ, ինչպէս յայտնի է, անցաձող
եղաւ և նոքա կենդանաւորով վրիպ ավին
Օսման փաշայի վիրաւորելից յետ անձնատուր
եղան: Երկրորդ մարտ հեռագրի նկարագրու-
թիւնն է անձնատուր լինելուն, որ և թարգմա-
նութեամբ հաղորդում ենք ընթերցողաց: Այն
ինչ է գրում Մակ—Հախանը:

«Երբ ծածանվեցա Տաճկաց կողմից սպիտակ
զորակը Ռուսաց բանակի մէջ լուրջաւ բարձր
աղաղակ, որին արձագանք տուին շրջակայ
բնակները: Ռուսական բանակը ցոյց էր տա-
լի, որ Ռուս զօրքերը շատ էին նեղացած եր-
կարատե սպասելից ձմեռուան ամիսներում
ձեռն և ցեխի մէջ Պիշկանի անառիկ ամառ-
թիւնից մօտ: Պարզ երեւում էր, որ կարծես ա-
ման մարդ թնկեացել էր ճնշող բռնից: Մի
քանի բողբոջ յետ տեսան մի Տաճիկ սպայ,
որ գալիս էր կամրջի վերայով դուռակ ձեռքին:
Նա գնաց դէպի գնդերալ Գանեցիկին, որ գրե-
նադիրների կորպուսի հրամանատարն է, մի
քանի բողբոջ մնաց և վերադարձաւ: Երեւցաւ,
որ սա ստորին աստիճանի սպայ էր. գնդերալ
Գանեցիկին յայտնել էր նրան, որ հարկաւոր է մի
փաշայ, որոյ հետ կարելի լինի խօսել անձնա-
տուրութեան պայմանների վերայ: Սրանից յետ
մօտ քառասուն հոգի սպաներ գնդերալ Սկո-
բելովի հետ, որ գտանվում էր Սոֆիայի ճա-
նապարհին, ինչան դէպի կամարձն: Դէմ յան-
դիման Տաճկաց, որոնք եթէ կամենային կա-
րող էին կնդակահար անել ամենքին: Սոքա
կանգնեցան ասան հինգ քայլ հեռու կամրջից
և մօտ ետնամասուն և հինգ քայլ Տաճիկ զի-
նուորներից: Գնդերալ Սկոբելովն և մի քանի
սպաներ շարժեցին թաղիկներին: Այս բարե-
կամական նշանին պատասխանեցին Տաճիկ-
ները նոյնպէս մի սպիտակ շարի շարժմամբ,
որ ամրապրծմ էր ձողի ծայրին: Յետոյ ա-
ռաւ դուրս եկան երկու ձիաւորներ, ձեռքն-
րին զրօշակներով: Նոքա անցան կամարձն
և մերձեցան մեզ: Նոքա մի քանի բողբոջ խօ-
սեցին գնդերալ Սկոբելովի թարգմանի հետ և
յետոյ յայտնվեցաւ, որ կցալ ինչու Օսման փա-
շան և ձիաւորները յետ դարձան:

«Երբ Օսման փաշան գալիս է, զօրում էր
իւրաքանչիւր Ռուս զարմացմամբ: Այս յիշա-
ւի անակոնքներ երեւոյթ էր: Բնիչ և ինչ մանր
յարգութեամբ կ'անդիմանէր նրան, զօրքը մի
հոգի սպայ, շարժած ասպետական ոգուց:
«Այդպէս է հարկաւոր կրկնեց միւրը: Մենք
բոլորեքեան նրան պատիւ պէտք է տանք:
Իսկ զինուորները պէտք է նրան յարգեն պահ-
պանութեան ձեռք: «Նա անապառկոյս քաջ
զինուոր է. աղաղակից մի այլ զինուոր, քե
զինացանաւոր պաշտպանվեցաւ: Այս ասաց
գնդերալ Սկոբելովը, մեր դարի երեւելի նշանա-
ւոր գնդերալն, որ աղաւտեց իւր բանակի պա-
տիւր: Ես նրան կ'զգեմ ձեռք և իրան կ'ստեմ,
այս ամենքս: Բոլորեքեան միմեայի պիղծին
նրան և Տաճիկ զինուորների հոգի վիրաւոր-
եաներուն սպաները մոռացվեցաւ: Իմ չափն
ամենուրեք ամառ էին պատերազմի մնացորդը
լուսթիւնը տրեցի, վերջապէս լուսթիւնը զո-
միջվեցաւ աղաղակով: «Այն նա, գալիս է և
ևս առաւ գնացի դէպի այն կողմը, ուր ամե-

նեքեան էին ուղղվում: Երկու ձիաւորներ կը-
րին երեքան սպիտակ զրօշակներով զրօշակա-
կրին, ինչպէս երեսու էր, հասարակ զինու-
որ էր, նա ուներ գլխին ֆէս, իսկ վրան երկար
բաճկուն և հին կոշիկներ: Միւս ձիաւորի գլխին
էր բաց կարմիր ֆէս և վրան սպիտակ կա-
պուտ բաճկուն: Սա մարտը էր հաղկված և
ճաշակով, ձեռքերն էլ կրում էին նոր ձեռնոց-
ներ: Ձիաւորը երեսու էր գեւ երեսուսորդ,
բոլորակ վարդազոյն երեսով, մարտը ամիսած,
լեկազոյն ընկալեցին, ուղղաձիգ քնկով ու
կապուտ աչքերով: Նա ըստ երեւութի մօտ 30
տարեկան էր: «Չէ կարող այս Օսման փաշան
լինել գոյնցին բոլորեքեան միաբերան: Յիշա-
ւի սա նա էր, այլ նորա զինուորական վարու-
թեան զուգի Տեֆիկ—Բէյն էր: Միթէ կարելի
է, որ այսպիսի տեսքով դեռ մանուկը լինէր
Օսման փաշայի աջ ձեռք: Սա հօ մեծ մաս-
նակցութիւն պէտք է ունենար կառավարու-
թեան և Օսման փաշայի զօրից պաշտպանու-
թեան մէջ: Այս զարմանալի էր թիւում: Բայց
իսկութիւն էր: Տաճիկները յարգանք են աւ-
ժանի հենց նորա համար, որ չեն արժամար-
նում երկուստեքութիւնը: Գերբնդի մէջ է,
չտեսայ ոչ մի աւետ սպայ: Արք Տեֆիկ Բէյ
մօտեցաւ, մենք ամենքս ողջունեցինք նրան:
Նա մի բողբոջ չափ կանգնեցաւ լուս: Սրանից
յետ նա խօսեց ճրաններէն գեղեցիկ արտա-
սանութեամբ, կարծես խօսքերն ընտրելով
Նա ասաց. «Օսման փաշան» — այստեղ մօտ
տանն վայրեկան լուս և յետոյ շարունակեց—
«Վիրաւորած է: Բոլորեքեան այս լուրով յայտ-
նեցին իրանց ցաւակցութիւնը: «Յօյս ունիք,
որ վտանգաւոր չէ վերքը, աղաղակեց գնդե-
րալ Սկոբելովը: «Չգիտեմ, պատասխանեց նա
ընդմիջմամբ: «Երբ է գտանվում նորից գերա-
զանցութիւնը», հարցրեցին ամենքս: «Այսու-
սեղը, ասաց Տեֆիկ—Բէյը, ցոյց տալով կամր-
ջի միւս կողմում մի փոքրիկ տան վերայ: Հե-
տեց լուսթիւն, մենք անողում էինք այս զար-
մանալի եկաւորին, որ նայում էր մեր վերայ
հանդստութեամբ և հետաքրքրութեամբ: Լուս-
թիւնը ծանրանում էր ամենքի վերայ: Տաճիկ
Բէյը չէր շտապում խօսելու, իսկ Ռուսները
քաջում էին նրան հարցնելու, թէ արդեօք
չէ եկել անձնատուր լինելու բացի սրանից նո-
քա մէջ չկար ոչ մի պաշտանատար որ իրա-
ւունք ունենար այս միտին նրա հետ խօսելու:
Դրութիւնը ճգնաժամի կերպարանք ունէր, և
էր թէ ծիծաղաշարժ և թէ ծանր: Երկու բա-
նակներ էլ սպասում էին մեզ ոչ հեռու քան
հինգհարիւր քայլում գնդերը ձեռնկրում, ու-
րովհետեւ Ռուսաց հետեակ զօրքը փոքր առ-
փոքր մերձենում էր կամրջին: Վերջապէս գե-
ներալ Սկոբելովը հարցրեց. «Արդեօք չէք կա-
մենում դուր, մէկին հետ տեսակցիլ»: Լուսթիւն.
«Բ՛լում էք ուղում տեսնել» լուսթիւն: «Եւ ինչ
դուք որ եւ յանձնարարութիւն էլ լուսթիւն:
Բ՛լում է պատահել այս մարտուն, Սատանան է
բռնել նրան, ինչ է, ինչու չէ խօսում: ասաց
գնդերալն ինձ (Մակ—Հախանին) անգլիէն:
Տեֆիկ—Բէյը անշարժ էր: Նա յաճախ նրան
տեսայ յետոյ, ևս նկատեցի, որ նա առ հասա-
րակ լուս էր. բայց այս անգամ, կարծում եմ,
որ նորա լուսթեան պատճառը մասամբ վեր-
գոված լինէր էր, թէ և մեր վերայ նայում էր
ուղիղ անշարժ: Վերջապէս գնդերալ Սկոբելովը
նկատեց. «Այստեղ հրամանատար է գնդերալ
Գանեցիկին: Հաւանական է, որ այստեղ մօտիկ
կլինի, եթէ ուրիշ նորա հետ խօսելու բան:
Տեֆիկ—Բէյը միայն գլուխը շարժեց:

«Օսման փաշան փառաբանեցաւ և զիւրա-
յաբար պաշտպանվեցաւ, նկատեց մի սպայ,
«Մենք լաւ գնահատում ենք նորա ասպետա-
կան քնաւորութիւնը: Տաճիկը յառաւ աչքե-
րով նայում էր առաջ և ցոյց չուէր, թէ լու-
սում է:— «Մենք նայում ենք նորա վերայ,
իբրեւ ամենանշանաւոր գնդերալի վերայ: Կրկնեց
մի այլ սպայ: Բլ մի պատասխան չեղաւ: Տաճ-
իկ հայեացքը ուղղած դէպի Սոֆիայի ճա-
նապարհը, կարծեմ նա սպասում էր Մեհմետ
Ալի փաշային: Պարզ էր, որ անօգուտ էր այս
միջի հետ խօսելն: Ուստի և դադարեցաւ խօ-
սակցութիւնը:
Բարեբաղդաբար մերձեցաւ չուտով Նորին
Մեծութեան թիկնապաճ գնդերալ Սարոկովը,
որին յանձնած էր բանակցութիւն անել: Նա
հարցրեց Տեֆիկ—Բէյին, թէ արդեօք ուրիշ նա
կարգի իրաւունք Օսման փաշայից բանակցու-
թեան անելու: Ես կ'արդարեւ բոլոր խօսակցու-
թիւնը լսել, միայն գործը վերջացաւ: Նրանով,
որ Տեֆիկ—Բէյը գլուխ տուեց մեզ և վերա-
դարձաւ յետ կամրջով: Մենք սպասեցինք: Էլի
դու քանի բողբոջ: Մի քանի Տաճիկներ, որոնք
գտանվում էին կամրջի վերայ մօտեցան մեզ:
Նրանցից ոմանք հրացան ունէին ուսերին, իսկ
այլք ձեռներին: Նոքա պտտում էին և մեզ
անողում: Հաղաւորաւ Տաճիկ զինուորներ

կանգնած էին գետի ափին, ոչ հեռու քան յի-
տան քայլ մեզանից և հրացանները ձեռներին
նայում էին մեր վերայ: Մի անգամ միայն ալ-
ձակելը հերիք էր, որ բազմաթիւ Ռուսներ զոճ-
լինէին, որովհետեւ այս միջոցին գետի այս ա-
փում կանգնած էին մօտ 100 հոգի սպաներ,
մերձեցաւ գետ ևս բանակցութիւնը վերջացած
էին: Մեզինք ալ բարձրութեան վերայ մենք
տեսնում էինք, ինչպէս Ռուսները մտնում էին
պատնէշների մէջ մէկ կողմից միջուղու: Միւս
կողմից Տաճիկները դուրս էին գալիս: Եկաւ
գնդերալ Գանեցիկին: Մենք զգուշութեամբ զը-
նացինք կամրջի վրայով, անցնելով կտորտած
սալերի և սպանած ձիերի ու կռնիկի միջով
ու երեքանք Տաճիկների մէջ: Հանապարհ-
մօտ փոսում ընկած էին մի քանի մարդոց դի-
ւեր: Փախի առաջ էինք գնում բազմութիւնը ա-
ւելանում էր: Տաճիկ զինուորները հրացանե-
րով և սուլիներով, զինուորները, որոնք երկու
ժամ առաջ մեր վերայ արձակում էին գնդակ
և մենք էլ նոքա վերայ, նայում էին մեզ տրտ-
մութեամբ և ոմանք էլ վայրենութեամբ. բայց
կային և զուարթեքեանք, որոնք նայում էին
մեզ ուղադրութեամբ: Երբ գնեցաւ կամրջից
հարկւր քայլ հեռացաւ, բազմութիւնն այնպէս
խուռն էր, որ աննշար էր առաջ չարժիլ և հարկ
էլ չկար. որովհետեւ ճանապարհի վերայ երեսու
էր տունէ, ուր պարկած էր վիրաւորված Օս-
ման փաշան: Գանեցիկ և Սկոբելով գնեցաւ
ներս և մի քանի սպաներ գնացին նորա մօտ,
Բազմութեան միջով եւս կ'արագի անցնել: Բա-
նակցութիւնը քայլեց միայն մի քանի բողբոջ:
Հինգսուորութեան պայմանները հեշտ կապ-
վեցան: Անձնատուրութիւնն անպայման էր:
Օսման փաշան խոյն տուեց իւր համաձայ-
նութիւնը: Զարմանալի չէ այսպիսի չուտա-
կայել Տաճիկներին, որովհետեւ նրան այլ
ևս ոչինչ չէր մնում անել: Զարձակումն անելու
համար նա պէտք է թողնէր բոլոր իւր զոր-
ւորները, որոնցից նա այնպէս երկար ժամանակ
չարդ էր տալիս Ռուսներին, և կենդանացնէր
իւր բանակը վրիպ մօտ: Այս դրութիւնը
կրօնքներ կ'ապրեին ամենայն ինչ կողմից, ու-
րովհետեւ Ռուսները իսկույն բռնեցին նրանց,
երբ Տաճիկները թողին նրանց: Նա գտանվում
էր հովտում: Ռուսները գտանվում էին նրան
չընկալաւոր բարձրութեան վերայ եռապետիկ
աւելի զօրեղ բանակով:

Նա անցաւ պղծ պէտք է անձնատուր լինէր:
Նորա զորութիւնն նոյնն էր, ինչոր Նապոլէոն
երրորդին Սկոբելի մօտ: Մենք կամրջով դը-
նաք Պիշկան: Մի քանի բողբոջ եկաւ ՆԻԿՈԼԱՅ
ՆԻԿՈԼԱՅԵՎԻՉԸ և զօրքերին հանդէս արաւ,
Նրան ուրախութեամբ ընդունեցին: Մենք ան-
ցանք կամարձն: Տեսարանը փոխվեցաւ: Ռու-
սակցութիւնն: Օսման փաշայի հետ տեղի հե-
նեցաւ մօտ երկու ժամին, իսկ երեք ժամին
բոլոր Տաճիկները գնեցին միմեայի կողմ: Տի-
նուորները կտորտեցին նրանց արված հրա-
մանն և թափեցին իրանց հրացանները իրանց
ստիկներով անցնելու: Օսման փաշան ինչ
անձնատուր լինել: Գետինը ծածկած էր գլխ-
քով— այն հրացաններով Պիշկանի և Մարտի-
նի, որոնցով այնքան Ռուս զինուորները սպան-
վեցան յուր և ևս պատերազմ արմենեցաւ: Հա-
նապարհը ծածկած էր հրացաններով: Օսման
փաշայի զինուորները միայն Պիշկանի հրացան-
ներով գնեցաւ ինչին, ևս նկատեցին նոքա
մէջ թաւական հրացաններ Սկոբելովի և Սկոբե-
լի, որոնք երկու, աւարած էին յուրիս և սեղա-
կներին պատերազմների զաւարտում: Մենք
ծանրաքայլ առաջ էինք գնում և յանկարծ
մեր շուրջը լսվեցաւ աղաղակ. «Օսման»: Յի-
շաւի Օսման փաշան իմանալով, որ ՄԵՄԻՆ
ԽԱՆԻ գալիս է այս ուղղութեամբ յետ ինչ
տուեց իւր կառքն, որ հանդիպի Նորին Բար-
ձրութեան: Օսման փաշային հետեւում էին հինգ
կողակներ, որոնց տեղից գնում էին մօտ 25
ստիկի սպաներ իրանց փոքրիկ ձիաների վե-
րայ: Նոքա բոլորեքեան երեքսուստեքները էին:
Հատ քչիւր նրանցից կլինէին երեսնամեայ:
«Այն այն մանուկներն, աղաղակեցին ես, որոն-
քով Օսման փաշան գործեց այնպիսի հրաշքեր:
Գլխուր հրամանատարը մօտեցաւ կառքին և
երկու զօրավարները մի քանի բողբոջ լուս նա-
յում էին միմեայի վերայ: Յետոյ Ռուսաց զը-
խաւոր հրամանատարը ձգեց իւր ձեռքը, թափ
տուեց Օսման փաշայի ձեռքը և օրտաղեց ա-
սաց նրան: «Շէրտհարում եմ ձեզ Պիշկանի
պաշտպանութիւնը: Գա ամենանշանաւոր պա-
տերազմական մի գործ էր: Օսման փաշան
արտաթիւնեմ ժողովուրդ, դժուարութեամբ օտը
եկաւ, չնայելով իւր վերքին, ինչ որ տեսց, որ
ես չանցի, և կրկին նուտաւ: Բոլոր Ռուս սպա-
նները բղաւջին: Վաչ, վաչ և յարգութեամբ
ողջունեցին նրան: Ոչք չկար, որ չնայէր նո-
քա վերայ մեծ գործմամբ և կարեկցութեամբ:

Այստեղ հանկուրդ լինան կարող մօտեցաւ Օս-
ման փաշային և սեղմելով սորա ձեռքը կրկնեց
բառ առ բառ նոյնն, ինչ որ ասաց ՄԵՄԻՆ ԽՈ-
ՆԱՆԸ:

Օսման փաշան կրկին օտը եկաւ և սղջունեց
այս անգամ իսկաւ և լուրի կերպարանքով: Նա
հագած ուր կապտազոյն բաճկուն առանց որ
և է չբանակի, որ ցոյց տար նորա աստիճանը,
և գլխին կրում էր կարմիր ֆէս: Նա լայնա-
թիկն առողջակազմ անձն է. կարճ սեռա մո-
րաքով, առանց արեւայ: Նորա քիթը մեծ
հոտմեակաւ է և աչքերը սեռա: Նորա կեր-
պարանքը ցոյց էր տալիս հաստատամտութիւն
և ունի իսկաւ և զօրեղ գծագրութիւն: Այդ կեր-
պարանքի վերայ նկատվում էին հոգնածութեան
և ծիւրման հետքեր, ծածկած էր նա խոշոր
կնճիւղներով, որոնք հայել թէ հինգ ամիս ա-
ռաջ լինէին: Օսման փաշայի աչքերը արտա-
յայտում են արտաթիւն, կենդանացում և
մտածմունք: «Այս նշանաւոր դէպք է» — ասաց
Քրանսիական զինուորական գործակալ գնդա-
պետ Գալեքը: «Ես երկիւղ էի կրում, որ իմ
անկախութիւնը կ'ապրեն ինձ: Բայց նոքա ա-
ւելի արդարացին իմ գաղափարն Օսման փա-
շայի մասին: «Նորա կերպարանքը մեծ զօրա-
վար է, ասաց երեսուսորդ Սկոբելովը: Ես
շատ ուրախ եմ, որ տեսայ նրան: Նա Վալի
Օսման է և կենաց միւր յարկով Օսման, չնա-
յելով որ անձնատուր եղաւ:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Աղբրանդարացից հաղորդում են, Հա-
ւաստի աղբիւրներից սեղանակում ենք, որ
Վարսում և Հասան—Վալիում տիֆը մեծ
զոհեր է տանում: Այժմ նա միւրեւս սեղան ու-
սում է երեկ և Աղբրանդարացիում: Մենք
զարմանում ենք, թէ է նկատի ունեւոր այս
հանգամանքը: Ի նկատի ունեւոր քաղաքին մէջ
մեծ բազմութեամբ հիւանդների հաւաքումն—
ինչպէս ոչինչ լուրջ ուղադրութիւն չի գարձ-
վում քաղաքի մարտիկան վերայ: միւրեւս ան-
գամ ժամանակաւոր հիւանդանոցների բակից
կամ կողքից անցնել չէ կարելի անտանելի կե-
տաութեան հոսից: Ով որ մեր ասածը սե-
փազանցութիւն է համարում, թող գոնէ ներս
մանէ Հայոց Հոգիւր զարդի բակը, որ նոյն-
պէս ժամանակաւոր հիւանդանոց է: Ինչ լաւ,
որ այժմ ձմեռն է, եթէ ոչ մի որ և ինչ հա-
րացաւ անխուսափելի կլինէր: Բայց գոցէ թէ

նա շատ հեռու էլ չէ մեղանից: Ցանկալի է որ
այսպիսի չարեաց առաջն առնելու վերայ քա-
րեխօքներ մտածէին նոքա, սրանցից որ այդ
կարեւոր է:

Նոյն տեղից գրում են. Այս տարի ձմեռը
շատ մեղմ է. միւրեւս դեկտ. կէսը դեռ եռնա-
նաւոր ձիւն չէ եկած. թէպէտ և մերթ ընդ
մերթ ցամաք ցրտեր են լինում, այնու ամե-
նային օդը հիմա չունի այստեղի սովորական
ձմեռների դաժան յատկութիւնը:

Վերջին ժամանակ թիֆլիզում շատ յաճախ
լուրում են լուրեր գողութեանց և աւաղակու-
թեանց մասին: Խօսում են և սպանութեանց
մասին, այն ևս բաւական վաղ ժամանակ, այն
է երեկոյան 6 կամ 7 ժամերին, երբ դեռ բո-
ւոր քաղաքն արթնում է: Հրաւիրում ենք այս
հանգամանքի վերայ օտոյկանութեան ուղա-
դրութիւնը, յաղաճութիւնը քաղաքի բնակ-
չաց կեանքի:

Ամսոյս 1-ին Դեկտ. ստացվում է Պիշկա-
նի աման լուրն և 2-ին Հայոց երեկոյան
մատուցանվում է պատարագ և—մաղթանք
ԱՍՏՍԵՐ կերպ կենաց և ուսու զօրաց յաղ-
թութեան համար: Մաղթանքից յետ բոլոր հա-
կերեցականները, վիճակի փոխանորդ գեր
Սկզբական Արիտապէս վարդապետի առաջ—
նորդութեամբ գնում են Դեկտ. բառախօսի
զօրանոցի առաջ ուր քաղաքի հասարակութիւնը
պարտաւորւած էր սեղան: Այստեղ զարդակում
են բաժանիկ Նորին Կաթարական Մեծութեան,
Նոյնի Բարձրութեանց զեւաւոր հրամանատար-
ների և քաջ զօրականների եկեաց: Գեր Սկզ-
բական վարդապետը մեկնարարում է ժողո-
ւրդեան Պիշկանի աման նշանակութիւնը:
Երեկոյան բոլոր քաղաքում հրապարցւում էր:

Թիֆլիզում ամենայն ինչ որ տուր տուր և
աւելի թանգանում է: Նաւին էլ, որ այժմ
գրեթէ ամենքը գործ են ածում, ծախվում է
դրամներ 15 կոպ. միւրեւս նոյն Բագուի
նաւին Ս. Պետրոսբուրգում ծախվում է 8 կոպ
9 կոպ. դրամներ:

Ամսոյս 15-ին թիֆլիզի միջով անցկացան
500 հոգուց բաղկացած տաճիկ զինուորի խումբ:
Սոքա ներկայացանք էին ուղղվել տեսարան,
թէ իրանց զգեստներով և թէ արեւը ու հի-
ւանդաւ կերպարաններով:

Լուրից հաղորդում են, որ Սանահնու վան-
քում արդէն սկսվում է Ձայնագրութեան դա-
ստաւորութիւն, ուստի և շրջակայ դպրոցից
սիրացունները հրակրկում են այնտեղ ուսանե-
լու այդ արեւաւ:

Ի մ ա գ ի թ Պ. ՍԻՄԵՆՆԱՆՑ
Հ ր ա տ ա ր ա կ ի չ Հ. ԵՆՖԻԱՃԱՆՑ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Ա Ր Դ Ե Ն Վ Ա Ճ Ա Ռ Վ Ո Ւ Մ Է

2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526

၁၂
 ၁၃
 ၁၄
 ၁၅
 ၁၆
 ၁၇
 ၁၈
 ၁၉
 ၂၀
 ၂၁
 ၂၂
 ၂၃
 ၂၄
 ၂၅
 ၂၆
 ၂၇
 ၂၈
 ၂၉
 ၃၀
 ၃၁
 ၃၂
 ၃၃
 ၃၄
 ၃၅
 ၃၆
 ၃၇
 ၃၈
 ၃၉
 ၄၀
 ၄၁
 ၄၂
 ၄၃
 ၄၄
 ၄၅
 ၄၆
 ၄၇
 ၄၈
 ၄၉
 ၅၀
 ၅၁
 ၅၂
 ၅၃
 ၅၄
 ၅၅
 ၅၆
 ၅၇
 ၅၈
 ၅၉
 ၆၀
 ၆၁
 ၆၂
 ၆၃
 ၆၄
 ၆၅
 ၆၆
 ၆၇
 ၆၈
 ၆၉
 ၇၀
 ၇၁
 ၇၂
 ၇၃
 ၇၄
 ၇၅
 ၇၆
 ၇၇
 ၇၈
 ၇၉
 ၈၀
 ၈၁
 ၈၂
 ၈၃
 ၈၄
 ၈၅
 ၈၆
 ၈၇
 ၈၈
 ၈၉
 ၉၀
 ၉၁
 ၉၂
 ၉၃
 ၉၄
 ၉၅
 ၉၆
 ၉၇
 ၉၈
 ၉၉
 ၁၀၀

улу-
нгу
нгу
н-
нгу
н-
н-

w-
 mf
 p
 T-
 w
 r
 -.
 f
 p
 mf
 m,
 r-
 T-
 n-

1
 2
 3
 4
 5
 6

5
 6
 7
 8

ſu-
 u-
 ſy
 ſ-

8

—

1.

p

f

—

2

9



